

■ «Εἴμαστε Κρατούμενοι στὴν Φυλακὴ τοῦ Ἐγωϊσμοῦ μας...»

**Ἑλένη Ζιώγα: «...Εἴμαστε ὅλοι ἐγκλειστοὶ
τῆς μεταπτωτικῆς μας ἀναπηρίας,
ὅλοι τὸ ἴδιο φυλακισμένοι...»***

Μία πολὺ ἐνδιαφέρουσα συνέντευξη

Ἡ Ἑλένη Ζιώγα μιᾶ γιὰ τὸ θεατρικὸ κείμενο ποὺ ἐμπνεύστηκε ἀπὸ τὴν διήγηση μιᾶς «διὰ Χριστὸν σαλῆς» γυναίκα καὶ τὴν παράσταση ποὺ παρουσιάστηκε στὸ Ψυχιατρεῖο τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ μὲ τὴν συμμετοχὴ ομάδας τῶν κρατουμένων.

* * *

Μία πλούσια, νευρωτικὴ κυρία ποὺ ἔχασε μιὰ πολύτιμη καρφίτσα, μιὰ ἀδίστακτη ἠθοποιός, ἓνας δολοφόνος καὶ μιὰ «διὰ Χριστὸν σαλή» ζητιάνα συναντήθηκαν σὲ αὐτὴ τὴν ζωὴ γιὰ νὰ ἐπηρεάσουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, ὅπως συμβαίνει μόνο στὰ ἀληθινὰ σενάρια ποὺ γράφει ὁ Θεός. **Ἔ**τσι πλάθονται οἱ ἀνθρώπινες ιστορίες μας. **Εἶ**ναι γνωστὸ, ὅτι οἱ συναντήσεις μὲ τὸν ἄλλο ἄνθρωπο καθορίζονται ἀπὸ τὸν οὐρανό, ὥστε νὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία καὶ νὰ σωθεῖ ἡ ψυχὴ τῶν ἡρώων τῆς προσωπικῆς ιστορίας καθενός, ὄχι ἀπὸ μόνη της.

Ἡ Ἑλένη Ζιώγα, ἠθοποιός, στιχουργός, σεναριογράφος καὶ συγγραφέας θεατρικῶν ἔργων, ἐμπνεύστηκε καὶ ἔγραψε ἓνα θεατρικὸ κείμενο μὲ τὰ τέσσερα παραπάνω πρόσωπα μὲ ἀφορμὴ τὴν προσωπικὴ διήγηση μιᾶς «διὰ Χριστὸν σαλῆς» γυναίκα. **Τ**ῆς μίλησε γιὰ τὴν καρφίτσα, τὸ πολύτιμο κόσμημα μιᾶς κυρίας ποὺ πέρασε ἀπὸ χέρι σὲ χέρι, μεταφέροντας μαζί της τὸ μικρόβιο τῆς ιδιοκτησίας καὶ τῆς ἐξάρτησης τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ ὑλικά ἀγαθά.

Ἡ «Καρφίτσα» εἶναι ὁ τίτλος τῆς θεατρικῆς παράστασης τῆς

Ἑλένης Ζιώγα πού, προτοῦ ἀνέβει στό θέατρο, παρουσιάστηκε πρώτη φορά τόν Ἀπρίλιο τοῦ 2017 στό Ψυχιατρεῖο τῶν Φυλακῶν Κορυδαλλοῦ, σέ σκηνοθεσία Ἄρη Τρουπάκη, μέ τήν ισότιμη συνεργασία τῆς ἀρχικῆς ὁμάδας τῶν ἐπαγγελματιῶν ἠθοποιῶν (Ἰβόννη Μαλτέζου, Λουκία Πιστιόλα, Ἑλένη Ζιώγα, Φώτη Λαζάρου) καί τῶν Κρατουμένων πού συμμετέχουν στό θεατρικό ἐργαστήρι τοῦ Ψυχιατρείου Κρατουμένων Κορυδαλλοῦ (ΨΚΚ), τήν εὐθύνη τοῦ ὁποίου εἶχε ἡ Λουκία Πιστιόλα.

Στή μία καί μοναδική παράσταση πού δόθηκε στόν ἐσωτερικό χώρο ὅπου προαυλίζονται οἱ κρατούμενοι, λίγοι προσκεκλημένοι θεατῆς παρακολούθησαμε, ὑπό τήν ἐπίβλεψη τῶν φρουρῶν, τήν ἐπαγγελματική ὁμάδα, πού ἀποτελοῦνταν ἀπό τήν συγγραφέα στόν ρόλο τῆς κυρίας καί τοὺς ὑπόλοιπους ἠθοποιούς στοὺς ρόλους τῆς ζητιάνας, τῆς ἠθοποιοῦ καί τοῦ δολοφόνου. **Μ**αζί τους ἔπαιζε καί μιὰ ὁμάδα κρατουμένων.

* * *

Μὲ τήν εὐκαιρία, κάναμε μιὰ συζήτηση μέ τήν Ἑλένη Ζιώγα, ἡ ὁποία, μέσα ἀπό τήν πολύχρονη, ἐπίπονη ἀλλά καί ἀποκαλυπτική διαδρομὴ ἀναζήτησης μέ ἀφορμὴ τὸ ἔργο της, ἔχει πολλὰ νὰ μᾶς πεῖ.

- **Εἶχα τὴν χαρὰ νὰ παρακολουθήσω τὴν παράσταση τῆς «Καρφίτσας»** στὶς Φυλακὲς Κορυδαλλοῦ **προτοῦ τὴν δῶ δεύτερη φορά** στό θέατρο. **Περιγράψτε μας τὴν ἐμπειρία σας ὅταν ἦρθατε σὲ συνάφεια μὲ ἀνθρώπους ἐγκλειστούς σὲ φυλακὴ, μὲ τοὺς ὁποίους μάλιστα ἐπὶ μῆνες κάνατε πρόβα.**

- **Μ**ὰ νομίζω πὼς ὅλοι, ὅπως, ἄλλωστε, μᾶς λένε τὰ κείμενα τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης, εἴμαστε ἐγκλειστοὶ τῆς μεταπτωτικῆς ἀναπηρίας μας, ὅλοι τὸ ἴδιο φυλακισμένοι. **Κ**αὶ ἂν κάποιος ἀπὸ ἐμᾶς ξεπέρασαν σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ τὰ ὄρια καί βρέθηκαν στὴν κυριολεξία πίσω ἀπὸ τὰ σίδερα, αὐτὸ δὲν καθιστᾷ ἐμᾶς τοὺς ἀπέξω λιγότερο ἐνόχους. **Μ**ὲ αὐτὴ τὴν ἰδέα ὡς βᾶση, ὅσοι ἦρθαμε σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς συνανθρώπους μας, οἱ ὁποῖοι ἐκτίουν τὴν ποινὴ τους, εἶχαμε τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἐκεῖνοι εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκτιμήσουν τὴν ἀξία τῆς ἀγάπης πολὺ περισσότερο ἀπὸ ὅσο ἐμεῖς. **Κ**αὶ αὐτὸ γιατί πολὺ ἀπλὰ ἐκεῖνοι, σὲ ἀντίθεση μὲ ἐμᾶς, τὴν στερήθηκαν ὀλωσδιόλου. Ἐκεῖ, ἄλλωστε, ὀφείλεται καὶ ἡ πα-

ραβατικότητα τους.

- Ποιά διεργασία μετατρέπει την θεατρική τέχνη σε έργαλειό που λειτουργεί λυτρωτικά ταυτόχρονα σε ανθρώπους μέσα στην κοινωνία και μέσα στην φυλακή;

- Το θέατρο είναι μιὰ τέχνη που βασίζεται στη μετουσίωση. **Ε**ιδικὰ για τούς φυλακισμένους, ἐπειδὴ βρίσκονται σὲ περιορισμό, μέσα ἀπὸ ἓναν ρόλο ὁποιουδήποτε θεατρικοῦ ἔργου νιώθουν νὰ ἀποδρῶν λυτρωτικά ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους καί, κατὰ συνέπεια, ἀπὸ τὸν ἐγκλεισμό τους. **Π**ερίπου τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ ὄλους ἐμᾶς πὺ ἐῖμαστε κρατούμενοι στὴν φυλακὴ τοῦ ἐγωῖσμοῦ μας. **Σ**τὴν φυλακὴ τὸ συγκλονιστικὸ στοιχεῖο τῆς παράστασης ἦταν τὸ γεγονός, ὅτι οἱ κρατούμενοι κλήθηκαν νὰ παίξουν ὡς χορὸς τὸν ρόλο τοῦ δολοφόνου. **Ἦ**ταν ὁ μονόλογος ἑνὸς νέου ἀνθρώπου πὺ ἔχει μάθει νὰ ζεῖ μέσα στὸ μῖσος. **Κ**αὶ πὺ ἔτσι δικαιώνει τὴν δολοφονία τὴν ὁποία διέπραξε... **Ὅ**σο ὅμως παραμένει ἐγκλειστος, ἢ συναλλαγὴ μὲ τὸν ἑαυτό του μέσα στὴν ἀφόρητη μοναξιά τὸν ὀδηγεῖ στὸν πυρῆνα τῆς ὑπαρξῆς του, ἐκεῖ ὅπου για τούς ψυχολόγους βρίσκεται τὸ ἀσυνείδητο, για τούς χριστιανούς ἢ πνοὴ τοῦ Θεοῦ. **Σ**τὴν συνάντησή του μὲ ἐκεῖνο τὸ κομμάτι τῆς ψυχῆς του, ὁ δολοφόνος ἀφήνεται ἐπιτέλους στὴν λυτρωτικὴ ἐπιρροή τοῦ πόνου, πὺ πρώτη φορὰ βγάζει ἀπὸ τὸ πλάνο τὸ μῖσος. **Οἱ** κρατούμενοι-ἠθοποιοί, κάποιιο ἀπὸ τούς ὁποίους εἶχαν διαπράξει τὸ ἴδιο ἀδίκημα μὲ ἐκεῖνο τοῦ ρόλου πὺ καλοῦνταν νὰ παίξουν, μίλησαν μὲ τὰ λόγια τοῦ κειμένου, ἀρθρώνοντας, ὅπως μᾶς ἐξομολογήθηκαν, αὐτὸ πὺ οἱ ἴδιοι θὰ ἤθελαν νὰ ποῦν για τὸν ἑαυτό τους στὸν ἑαυτό τους, ἀλλὰ καὶ στοὺς ἄλλους.

- Οἱ χαρακτηῖρες του ἔργου σας ἔχουν τραγικότητα καὶ ἀλήθεια, ψευτιά καὶ ἰσορροπία εὐθραυστη, ὅπως οἱ χαρακτηῖρες τῶν ἀνθρώπων τῆς ζωῆς. Ὁ θεατῆς τῆς παράστασης θὰ συναντήσκει κοινὰ στοιχεῖα ἀνάμεσα στοὺς ἥρωες καὶ στὸν ἑαυτό του. Μιλήστε μας γι' αὐτὸ.

- Καὶ οἱ τέσσερις χαρακτηῖρες τοῦ ἔργου, παρὰ τὶς διαφορὲς τους, ἔχουν μιὰ θεμελιώδη ὁμοιότητα: **Εἶ**ναι ὀρφανοὶ ἀπὸ ἀγάπη. **Ἦ** κυρία καὶ ἡ ἠθοποιὸς προσπαθοῦν νὰ γεμίσουν τὸ κενὸ αὐτῆς τῆς ἀδυσώπητης ὀρφάνιας διεκδικώντας μάταια τὴν ἀγάπη τῶν ἄλλων. **Ὁ** δολοφόνος νομίζει ὅτι τὸ ἀναπληρώνει γεμίζοντάς το μὲ μῖσος, ἐνῶ ἡ ζητιάνα εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀπὸ τούς τέσσερις πὺ ἔχει «ἀποδράσει» ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατάρα, γιατί ἀπλῶς

δὲν ἔχει τόση ἀνάγκη τὴν ἀγάπη τῶν ἄλλων. **Καὶ** δὲν τὴν ἔχει, γιατί ἔχει βρεῖ τὸ ἀβγὸ τοῦ Κολόμβου: **Ἔχει** μετατρέψει τὴν ἀνάγκη γιὰ διεκδίκηση τῆς ἀγάπης σὲ ἀνάγκη γιὰ προσφορὰ ἀγάπης, ἢ ὁποῖα προσφορὰ, καθὼς

ἐξαρτᾶται ἀπόλυτα ἀπὸ ἐμᾶς καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ἄλλους, μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνεξάντλητη. **Π**ροκειμένου, λοιπόν, νὰ βρῖσκεται πάντα μέσα στὴν ἀγάπη, ἡ ζητιάνα ἀποφασίζει, ἀντὶ νὰ ἐκλιπαρεῖ γιὰ τὴν ἀπόκτησή της μὲ ἀδέβαια ἀποτελέσματα, νὰ τὴν προσφέρει ἀστείρευτα. **Καὶ** γι' αὐτὸ μετατρέπεται σὲ μιὰ γυναῖκα πού χαίρεται ἀπροϋπόθετα, σὰν γνήσια ἀγία, σὰν μιὰ διὰ Χριστὸν σαλή. **Ναί. Οἱ** διὰ Χριστὸν σαλοί, ὅπως μᾶς λέει ἡ παράδοση, ἀνοίγονται χωρὶς καμία προκατάληψη, χωρὶς δευτέρη σκέψη, χωρὶς καχυποψία, ἀμερόληπτα καὶ ὀρηκτικὰ πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου, ὅπου συναντοῦν τὸν Θεό. **Καὶ** ἐνῶ ξοδεύουν ἀφειδῶς τὴν ἀγάπη τους, ἡ πηγὴ τῆς μέσα τους ποτὲ δὲν στερεύει, γιατί ξαναγεμίζει θαυματουργικὰ ἀπὸ τὸν Θεό.

- Τὰ λόγια τῆς ζητιάνας ἦταν βαθιᾶς πνευματικότητας καὶ γνώσης ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος. Πῶς εἶδαν οἱ θεατὲς αὐτὴν τὴν μορφή; Τί καταλαβαίνει ὁ σημερινός, ἀνυποψίαστος ἐκκλησιαστικά, θεατῆς;

- Εἶναι φυσικὸ θεατὲς πού δὲν εἶναι ἐξοικειωμένοι μὲ τὶς πνευματικὲς ἔννοιες, ὅπως αὐτὴν τῆς διὰ Χριστὸν σαλότητος, νὰ μὴν εἶναι ἔτοιμοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν ἀλήθεια τῆς παραδοξότητας τῶν λόγων τῆς ζητιάνας. **Καὶ** αὐτὸ νὰ τοὺς κάνει νὰ ἀντιλαμβάνονται τὰ λεγόμενά της ὡς κωμικά. **Ἄλλὰ** αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ γέλιο καὶ αὐτὴ ἡ χαλαρότητα πού προκαλοῦν οἱ κατὰ κόσμον «παράλογες» ἀντιλήψεις τῆς ζητιάνας εἶναι ἐκεῖνα πού ὀδηγοῦν σταδιακὰ ἀκόμα καὶ τὸν πιὸ ἀνυποψίαστο θεατὴ στὴν ταύτισή του μὲ τὴν ἀφοπλιστικὴ καὶ τὴν ἀπελευθερωτικὴ ἀθωότητά της. **Μέσα** στὶς Φυλακὲς Κορυδαλλοῦ εἶδα τοὺς κρατούμενους ἠθοποιούς νὰ κλαῖνε, ἀφοῦ εἶχαν ἀπαγγεῖλει γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ ρόλου στὸ τέλος τῆς παράστασης τὸν Ὑμνο τῆς Ἀγάπης τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. **Ἦταν** ἰδέα τοῦ σκηνοθέτη μας, τοῦ Ἄρη Τρουπάκη. **Καὶ** νομίζω ὅτι δὲν θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρχει τίποτε συγκλονιστικότερο ὡς ἐπωδὸς γι' αὐτὴ τὴν παράσταση. **Π**ροσωπικά, δὲν ἔχω ποτὲ στὴν ζωὴ μου ξανακούσει νὰ ἀπαγγέλλε-

ται αὐτὸς ὁ Ὑμνος μὲ τόση συνέπεια στὴν ἀλήθεια τῶν λόγων του. Ἦταν κυριολεκτικὰ ἓνα ξεχείλισμα ἀπὸ καρδιὲς ποὺ πέρασαν τὴν Σταύρωση καὶ περιμένουν τὴν Ἀνάσταση...

- *Κλείνοντας καὶ ἀφοῦ σᾶς εὐχαριστήσω θερμὰ, νὰ σᾶς ρωτήσω, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἔκδοση τῆς «Καρφίτσας», ἂν πιστεύετε ὅτι ἓνα θεατρικὸ κείμενο μπορεῖ νὰ διαβαστεῖ ὡς βιβλίο.*

- *Γιὰ νὰ εἶμαστε εἰλικρινεῖς, πιστεύω ὅτι γενικότερα ἓνα θεατρικὸ κείμενο διαβάζεται σὰν παρτιτούρα, δηλαδή χρειάζεται εἰδικὴ ἱκανότητα καὶ γνώση ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη, ὥστε νὰ προσθέσει τὴν δική του «σκηνοθεσία» στὸν λόγο. Ὡστόσο, εἰδικὰ ὅσον ἀφορᾷ τὴν «Καρφίτσα», ἐπειδὴ στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς εἶναι γραμμένη ὑπὸ μορφή μονολόγων, στὴν ὁποία διαδέχεται ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ προχωροῦν τὴν ὑπόθεση, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ οἱ σκηνικὲς ὁδηγίες συμμετέχουν στὸ κλίμα τοῦ ἔργου, τὸ κείμενο λειτουργεῖ ταυτόχρονα καὶ ὡς πεζό. Ἔτσι, θὰ ἔλεγα πὼς μὲ μεγάλη ἄνεση μπορεῖ νὰ τὸ διαβάσει καὶ νὰ τὸ ἀπολαύσει ὁ ἀναγνώστης σὰν ἓνα ὁποιοδήποτε ἄλλο βιβλίο.*

(*) Ἐφημερ. «Ὁρθόδοξη Ἀλήθεια», 12.12.2018. Τῆς Σοφίας Χατζῆ. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

• **Ν**ὰ σημειωθεῖ ὅτι στὶς 15 Δεκεμβρίου, στὶς 12.00, στὸ Polis Art Café (Αἶθριο Ἀρσακείου Μεγάρου, Ἀθήνα) γίνεται ἡ παρουσίαση τοῦ βιβλίου μὲ τὸ κείμενο τῆς «Καρφίτσας», μὲ τὸ ἐξώφυλλο φιλοτεχνημένο ἀπὸ τὸν π. Σταμάτη Σκλήρη. **Μ**ὲ ἀφορμὴ τὴν παρουσίαση τοῦ βιβλίου, θὰ γίνῃ μιὰ συζήτηση τῆς συγγραφέως μὲ τὸν ψυχίατρο Δημήτρη Κυριαζῆ γιὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐπιστὴμη του καὶ τὴν τέχνη.